

7.11.2008**LIITE 1. HYVITYSMAKSUTUTKIMUKSET 2008****SISÄLTÖ****I HYVITYSMAKSUTUTKIMUKSET 2008**

- **Tietoa yksityisestä kopioinnista** 2
- **Yhteistyö tutkimuslaitosten kanssa** 2
- **Toteutetut tutkimukset vuonna 2008** 2
- **Keskeiset tulokset laitetyypeittäin** 6
 - **Mp3-soitinominaisuudella varustetut matkapuhelimet** 6
 - **Ulkoiset kovalevyt** 10
 - **USB-muistit** 12

II TAUSTAA

- **Yksityinen kopiointi Suomessa** 13

I HYVITYSMAKSUTUTKIMUKSET 2008

Hyvitysmaksuyksikkö on toteuttanut digitaaliseen kopiointiin liittyviä tutkimuksia vuosittain vuodesta 1999 lähtien. Yksityisen kopioinnin määrää eri laitteilla ja tallennusalustoilla selvitetään vuosittain toteutettavien kyselytutkimusten avulla.

Hyvitysmaksua koskevassa päätöksenteossa täytyy ottaa huomioon saatavilla oleva tutkimustieto yksityisen kappaleen valmistamisen yleisyydestä, minkä vuoksi tutkimustoiminnan kehittämiseen on kiinnitetty erityistä huomiota. Tutkimusten suunnittelua ja toteutusta ohjaa Teoston koolle kutsuma hyvitysmaksun neuvottelukunta jossa ovat edustettuina laitevalmistajat ja tekijänoikeusjärjestöt. Hyvitysmaksuyksikön tutkimuspäällikkö vastaa tutkimusten suunnittelusta ja toteutuksesta yhteistyössä hyvitysmaksun neuvottelukunnan asettaman tutkimustyöryhmän ja ulkopuolisten tutkimuslaitosten kanssa. Tutkimustyöryhmä kokoontuu 3-5 kertaa vuodessa. Vuonna 2008 työryhmään ovat asettaneet edustajansa Elektroniikan tukkukauppiat/Nokia, Elinkeinoelämän keskusliitto, Kopiosto, Tuotos ja Gramex.

Kaikki hyvitysmaksututkimusten tulost materiaali annetaan tutkimustyöryhmän ja neuvottelukunnan kautta eri osapuolten käyttöön. Neuvottelukunnalle on esitelty vuonna 2008 kuuden erillisen kyselytutkimuksen tuloksia. Tutkimusten keskeisistä tuloksista on tiedotettu ja ne ovat kuluttajien saatavilla hyvitysmaksuyksikön internetsivustolla www.hyvitysmaksu.fi.

TIETOA YKSITYISESTÄ KOPIOINNISTA

Hyvitysmaksuyskikkö seuraa kiinteästi kaikkea saatavilla olevaa hyvitysmaksun alaan kuuluvaa tutkimusta. Yksityiskohtaista hyvitysmaksun alaa koskevaa tietoa ei kuitenkaan ole saatavissa muista lähteistä¹, minkä vuoksi on tärkeää toteuttaa myös erityisesti yksityiseen kopiointiin keskittyviä selvityksiä.

Uusien laitteiden ja tallennusalojen yleistymistä Suomessa kartoitetaan myös selvittämällä kotien laitekantaa. Yksityiseen kopiointiin soveltuvien laitteiden yleisyyttä kotitalouksissa ei vastaavalla tarkkuudella seurata muiden toimesta.

Hyvitysmaksuyskikön tutkimustoimintaa täydentää tekniikkaseuranta, jossa kartoitetaan markkinoille tulevia kuluttajille suunnattuja tallennusratkaisuja ja teknologioita.

Kyselytutkimukset antavat paljon tietoa kopioinnista: kuinka suuri osa suomalaisista kopioi suojattuja teoksia eri alustoille, mitä on kopioitu, mistä, kuinka usein ja mille tallennusvälineelle. Tutkimusten avulla muutoin summaariseksi jäävästä yksityisen kopioinnin kentästä saadaan mahdollisimman tarkkaa ja selkeää tietoa.

YHTEISTYÖ TUTKIMUSLAITOSTEN KANSSA

Vuoden 2008 hyvitysmaksututkimukset on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä Tilastokeskuksen, Taloustutkimus Oy:n, Otantatutkimus Oy:n ja webkyselyihin erikoistuneen tutkimusyrittäjä Digiumin kanssa. Ennen tutkimusten tiedonkeruuta, huhtikuussa 2008, Tilastokeskuksen SurveyLaboratorio toteutti hyvitysmaksuyskikön toimeksiannosta testihaastatteluihin perustuvan kyselylomakkeen testausprojektin. Kyselytutkimusten tiedonkeruu ja raportointi toteutettiin Taloustutkimus Oy:n, Otantatutkimus Oy:n ja Digium Oy:n toimesta.

Yhteistyötä Tilastokeskuksen kanssa tullaan jatkossa tiivistämään. Tallennuslaitteiden määrästä suomalaisissa kodeissa kerätään vielä loppuvuonna 2008 tietoa Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin laitekyselyn yhteydessä.

TOTEUTETUT TUTKIMUKSET VUONNA 2008

Vuonna 2008 Hyvitysmaksuyskikkö on toteuttanut kolme laajaa laitekohtaista selvitystä ja joukon kohdistettuja, eri laitteiden käyttäjille suunnattuja kyselyitä.

1. Toukokuussa 2008 toteutettiin matkapuhelimien ja mp3-soittimien musiikki- ja videokäyttöä koskeva selvitys, jonka tiedonkeruusta vastasi Otantatutkimus Oy. Kysely toteutettiin puhelimitse osana Otantatutkimuksen PikaOmnibus-monitilajakyselyä 21.5.-30.5.2008. Kyselyn kohderyhmänä olivat 15-79-vuotiaat suomalaiset ja vastaajamäärä oli 1001.

Vastaajat muodostavat valtakunnallisen tilastollisesti edustavan näytteen 15-79-vuotiaista suomalaisista (pl. Ahvenanmaa). Vastaajat on poimittu satunnaisesti valtakunnallisista puhelinnumerotietokannoista (sisältäen sekä lanka- että matkapuhelinliittymät) ja näyte on kiintiöity

¹ Julkiset, väestön ajankäyttöä ja tietotekniikkaa koskevat selvitykset ovat hyvitysmaksupäätösten pohjaksi liian yleistä tietoa, ja laitevalmistajien ja teollisuuden toteuttamat markkinatutkimukset ovat puolestaan liikesalaisuuksia eikä niiden metodeista, kysymyksistä tai saaduista tuloksista anneta tietoa yleiseen käyttöön.

sukupuolen, iän ja asuinalueen mukaan. Havainnot on painotettu iän ja sukupuolen mukaan vastaamaan Manner-Suomen 15-79-vuotiasta väestöä.

- 40 prosentilla vastaajista oli käytössään matkapuhelin, johon voi tallentaa ja jolla voi toistaa musiikki- tai videosisältöä
- 33 prosentilla vastaajista oli käytössään mp3-soitin tai näytöllinen mp3-/mediasoitin
- Vastaajista, jotka omistavat sekä musiikkiominaisuuksilla varustetun matkapuhelimen että mp3-soittimen (22 prosenttia kaikista vastaajista, n=219), 35 prosenttia käyttää matkapuhelinta näistä eniten musiikki- ja videosisällön tallentamiseen ja toistamiseen (49 prosenttia käyttää mp3-soitinta)
- Keskimääräinen musiikkitiedostojen määrä puhelimesta oli musiikkia tallentaneilla (n=167) 59,3 musiikkitiedostoa (mediaani 20 tiedostoa)
- Yhdellä tallennuskerralla puhelimeen tallennetaan tyypillisesti 9 musiikkitiedostoa (keskiarvo 24,2)
- Matkapuhelimien videokäyttö oli musiikkikäyttöä vähäisempää ja videosisältö oli suurelta osin puhelimen omalla kameralla tuotettua
- Musiikin lähteet matkapuhelimiin ja mp3-soittimiin kopioivilla olivat samankaltaiset
- Useimmin mainittu kopioidun musiikin lähde puhelinten osalta oli alkuperäiset CD-levyt (43% maininnoista)

2. Elokuussa 2008 Taloustutkimus Oy toteutti Hyvitysmaksuyksikön toimeksiannosta kyselyn matkapuhelimien musiikkikäytöstä. Kyselyn kohderyhmänä olivat 15-79-vuotiaat suomalaiset (pl. Ahvenanmaa). Vastaajia oli 1301, jolloin tavoitettiin 513 sellaisen matkapuhelimen käyttäjää, johon voi tallentaa ja jolla voi toistaa musiikkia. Kysely toteutettiin puhelimitse 18.-26.8.2008 osana Taloustutkimuksen Telebus-monitilaajakyselyä.

Otos muodostettiin satunnaisotannalla Väestörekisteristä (matkapuhelinnumeroita n. 80% otoksesta). Tutkimuksen otos painotettiin iän, sukupuolen, asuinalueen ja talouden koon mukaan kohderyhmää edustavaksi.

- Päätulokset (käyttäjien määrä ja tallennetun aineiston määrä) samat kuin Otantatutkimuksen kyselyssä
- 40 prosentilla vastaajista oli käytössään matkapuhelin, johon voi tallentaa ja jolla voi toistaa musiikkia (vastaa koko populaation tasolla n. 1,6 miljoonaa suomalaista)
- 58 prosenttiin musiikkiominaisuuksilla varustetuista puhelimista oli tallennettu musiikkia, aktiivisimpia tallentajia olivat 15-29-vuotiaat (74 prosenttia 15-29-vuotiaista vastaajista oli tallentanut puhelimeen musiikkia)
- 38 prosenttia kaikista musiikkiominaisuuksilla varustettujen matkapuhelimien käyttäjistä kuuntelee puhelimeen tallennettua musiikkia vähintään muutaman kerran kuukaudessa, 24 prosenttia päivittäin tai muutaman kerran viikossa
- Keskimääräinen musiikkitiedostojen määrä puhelimesta oli musiikkia tallentaneilla (n=294) 59,4 musiikkitiedostoa (mediaani 20)
- Puhelimesta oli tyypillisesti 20 valokuvaa (mediaani) ja 4 videotiedostoa (mediaani)
- Omatekoisen musiikin määrä musiikkiominaisuuksilla varustetuissa matkapuhelimissa oli pieni
- Tyypillinen muistikortin koko oli 1-2 Gt

3. Lokakuussa 2008 Taloustutkimus Oy toteutti Hyvitysmaksuyksikön toimeksiannosta kyselyn ulkoisten kovalevyjen ja USB-muistien käyttötavoista. Kyselyn kohderyhmä oli 15-79-vuotiaat suomalaiset (pl. Ahvenanmaa).

USB-muisteja koskevat kysymykset esitettiin 1015 vastaajalle ja ulkoisia kovalevyjä koskevat kysymykset 2025 vastaajalle, jolloin tavoitettiin 497 USB-muistien käyttäjää ja 445 ulkoisen kovalevyn käyttäjää. Kysely toteutettiin puhelimitse 20.-30.10.2008 osana Taloustutkimuksen Telebus-kyselyä.

Otos muodostettiin satunnaisotannalla Väestörekisteristä (matkapuhelinnumeroita n. 80% otoksesta). Tutkimuksen otos painotettiin iän, sukupuolen, asuinalueen ja talouden koon mukaan kohderyhmää edustavaksi.

USB-muistit (n=1015):

- 50% vastaajista on käytössään USB-muisti (vastaa koko populaation tasolla 2,1 miljoonaa 15-79-vuotiasta suomalaista)
- USB-muisteja käytävillä on keskimäärin käytössään 2,6 kpl USB-muisteja
- 41% USB-muistin käyttäjistä (vastaa koko populaation tasolla n. 850 000 15-79-vuotiasta suomalaista) on joskus tallentanut musiikkia tai videotiedostoja USB-muistille
- Musiikkitiedostoja USB-muistille tallennettaessa tyypillinen tallennuskerta (mediaani) 20 tiedostoa

Ulkoiset kovalevyt (n=2025):

- Ulkoinen kovalevy on käytössä n. 23 prosentilla vastaajista (vastaa koko populaation tasolla 955 000 15-79-vuotiasta suomalaista)
- Mitä viimeksi tallennettu: 16% käyttäjistä mainitsi musiikin, 9% elokuvat tai tv-sisällön, 50% valokuvat
- Tyypillisin musiikin lähde alkuperäiset CD-levyt (58% tallentajista mainitsi lähteen)
- Tyypillisimmät ulkoisen kovalevyn koot 250Gt ja 500 Gt
- Käyttäjien arvio musiikki- ja videosisällön osuudesta kaikista tiedostoista: 26% (keskiarvo)

Edellä mainittujen kyselyjen kyselylomakerunkoa ja kysymysten muotoilua testattiin koehaastattelujen avulla Tilastokeskuksen SurveyLaboratorion toteuttamassa lomaketestausprojektissa huhtikuussa 2008. Tavoitteena oli, että kyselyyn vastaaminen olisi vastaajalle mahdollisimman sujuvaa ja vastausten tulkitseminen mahdollisimman yksiselitteistä. Tämä on erityisen tärkeää kyselytulosten laadun kannalta, kun kyseessä on yksityisen kopioinnin kaltainen tekninen aihe ja kohderyhmään kuuluu eri-ikäisiä ja erilaiset pohjatiedot omaavia vastaajia. Kysymyksiä ja kysymysrunkoa muutettiin testausprojektin aikana ja Tilastokeskuksen toimittaman raportin pohjalta.

Laajalle kohderyhmälle suunnattujen puhelinkyselyjen lisäksi vuonna 2008 on toteutettu kolme webkyselyä tutkimusyriyitys Digiumin (www.digium.fi) kautta. Vastaajat webkyselyyn on hankittu pohjoismaisen tutkimusyriyitys Zaperan (www.zapera.com) kautta. Zaperan webpaneelissa on n. 16 000 suomalaista jäsentä, jotka ovat rekisteröityneet paneelin jäseniksi ja sitoutuneet vastaanottamaan tietyn määrän eri aiheisiin liittyviä kyselyitä vuosittain. Paneelia ylläpidetään jatkuvasti.

Webpaneelivastaajat ovat tyypillisesti 25-49-vuotiaita, aktiivisia viihde-elektroniikan käyttäjiä. Tällaisille ns. edelläkävijäkäyttäjille suunnatuissa kyselyissä näkyvät ensimmäisenä uusien, vasta markkinoille tulleiden laitteiden ja tallennusalustojen yleistyminen. Webpaneelin kautta on mahdollista tavoittaa kustannustehokkaasti myös harvinaisempien laitteiden käyttäjiä², ja kyselyt voivat olla jonkin verran pidempiä ja yksityiskohtaisempia kuin puhelinkyselyinä toteutetuissa kyselyissä.

Vuonna 2008 toteutettiin kolme webkyselyä: musiikkiominaisuuksilla varustettujen matkapuhelimien käyttäjille, mp3-soittimien käyttäjille ja ulkoisten kovalevyjen käyttäjille. Webkyselyiden kautta tavoitettiin suuri joukko laitteiden käyttäjiä, jolloin saatiin yksityiskohtaisempi kuva laitteiden käyttämisestä yksityiseen kopiointiin. Vastaajat olivat pääosin 25-49-vuotiaita. Webpaneelin kautta tavoitetaan vastaajia, jotka omistavat ja käyttävät viihde-elektroniikka ja uusia laitteita jonkin verran enemmän kuin väestö keskimäärin. Tehtyjen webkyselyiden tulokset ovat vastaajien tallentamiskäyttäytymisen, tallennettujen aineistomäärien ja tallennetun aineiston lähteiden osalta hyvin samanlaiset kuin laajemmalle kohderyhmälle suunnatuista puhelinkyselyistä saadut tulokset.

1. Toukokuu 2008: **webkysely musiikkiominaisuuksilla varustettujen matkapuhelimien käyttäjille**. 612 sellaisen matkapuhelimen käyttäjää, johon voi tallentaa musiikkia tai videotiedostoja (vastaajien kokonaismäärä 808). Digium/Zapera. Vastaajat poimittiin satunnaisesti Zaperan webpaneelin 16 000:sta suomalaisesta käyttäjästä.

- 76% vastaajista 25-49-vuotiaita
- 39% käyttäjistä tallentaa puhelimeen musiikkia vähintään muutaman kerran kuukaudessa
- Musiikkitiedostojen määrä tallentaneilla keskimäärin 46,8 musiikkitiedostoa (n=485) (mediaani 12)
- Tallentajilla, joilla ei ollut puhelimessaan muistikorttia (n=87), oli puhelimessaan keskimäärin 49,0 musiikkitiedostoa

2. Toukokuu 2008: **webkysely mp3-soittimien ja näytöllisten mediasoittimien käyttäjille**. 408 mp3-soittimen tai näytöllisen kannettavan mediasoittimen käyttäjää (vastaajien kokonaismäärä 617). Digium/Zapera. Vastaajat poimittiin satunnaisesti Zaperan webpaneelin 16 000:sta suomalaisesta käyttäjästä.

- 53% käyttäjistä tallentaa musiikkia mp3-soittimelle vähintään muutaman kerran kuukaudessa

3. Elokuu 2008: **webkysely ulkoisten kovalevyjen käyttäjille**. 708 ulkoisen kovalevyn käyttäjää (vastaajien kokonaismäärä 1925). Digium/Zapera. Vastaajat poimittiin satunnaisesti Zaperan webpaneelin 16 000:sta suomalaisesta käyttäjästä.

- Yleisimmät ulkoisen kovalevyn koot vastaajilla 250Gt ja 500Gt
- Vastaajien arvion mukaan suojattu musiikki- ja videosisältö vie 35% ulkoisen kovalevyn muistikapasiteetista

² Vuonna 2008 webkyselyissä on selvitetty mm. kiintolevyllä varustettujen pelikonsolien, tallentavien blu-ray-soittimien/-asemien ja tallentavien televisioiden yleisyyttä viihde-elektroniikan aktiivikäyttäjien joukossa. Kaikkien mainittujen käyttäjämäärät koko väestön tasolla jäävät vielä alle 10 prosentin, mutta webpaneelin kautta myös tällaisten uusien laitteiden käyttäjistä saadaan tietoa.

KESKEISET TUTKIMUSTULOKSET LAITETYYPEITTÄIN

Keskeisiä vuoden 2008 hyvitysmaksututkimusten tuloksia on seuraavassa eritelty laitetyypeittäin.

MP3-SOITINOMINAISUUDELLA VARUSTETTU MATKAPUHELIN

Käyttäjämäärä

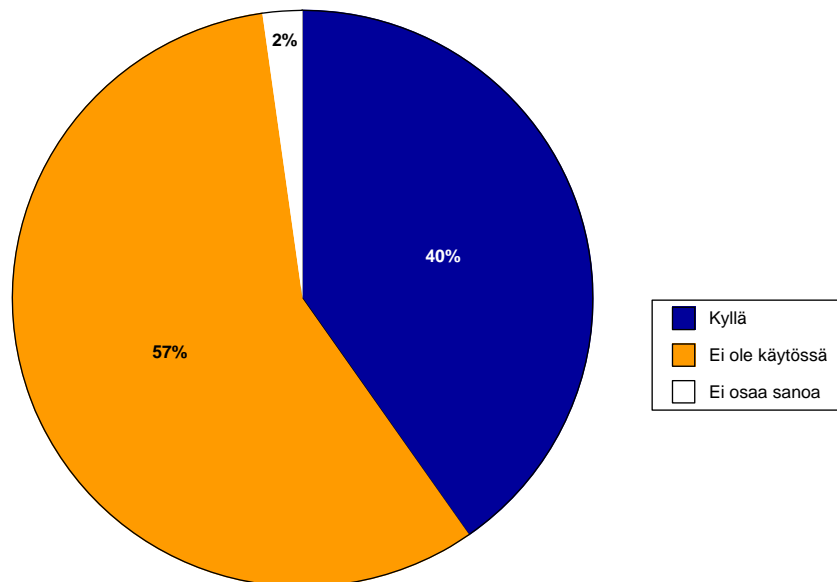
Taloustutkimuksen matkapuhelimien musiikkikäytöstä elokuussa 2008 toteuttaman kyselyn mukaan 40 prosentilla 15-79-vuotiaista suomalaisista on käytössään matkapuhelin, johon voi tallentaa ja jolla voi toistaa musiikkia (Kuva 4). 15-29-vuotiaista vastaajista 63 prosentilla on käytössään matkapuhelin, johon voi tallentaa ja jolla voi toistaa musiikkia.

Aiemmin, toukokuussa 2008 Otantatutkimuksella teetetystä, matkapuhelimien ja mp3-soittimien musiikki- ja videokäyttöä koskevassa tutkimuksessa 40 prosentilla vastaajista oli käytössään puhelin, johon voi tallentaa musiikkia tai videokuvaa. Vastaavasti mp3-soitin oli toukokuun kyselyssä käytössään 33 prosentilla vastaajista.

15-79-vuotiaita suomalaisia oli vuoden 2007 lopussa Tilastokeskuksen mukaan 4 176 984 henkilöä. Tämän perusteella voidaan arvioida, että musiikkiominaisuuksilla varustettu matkapuhelin on käytössään n. 1,6 miljoonalla suomalaisella. Vastaavasti mp3-soitin on n. 1,2 miljoonalla suomalaisella. Luvuissa eivät ole mukana ko. laitteiden alle 15-vuotiaat käyttäjät.

Onko käytössä matkapuhelin, johon voi tallentaa ja jolla voi toistaa musiikkia

Kaikki vastaajat, n=1301

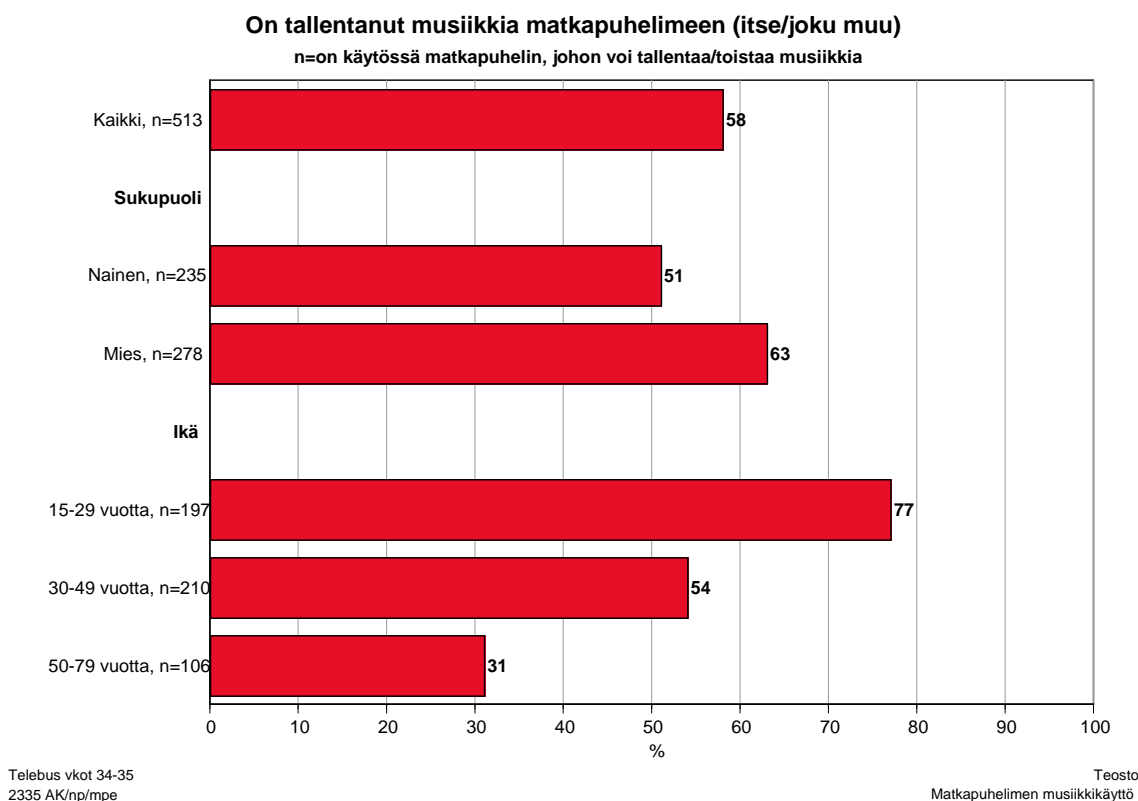

Kuva 1. Musiikkiominaisuuksilla varustettu matkapuhelin on käytössään 40 prosentilla 15-79-vuotiaista suomalaisista, eli käyttäjiä on n. 1,6 miljoonaa. Luvussa eivät ole mukana alle 15-vuotiaat musiikkiominaisuuksilla varustettujen puhelimien käyttäjät. Lähde: Taloustutkimus Oy/Hyvitysmaksuyksikkö 08/2008.

Musiikkiominaisuuksilla varustettujen puhelimien määrä tulee lähivuosina lisääntymään: voidaan olettaa, että lähivuosina suuressa osassa Suomessa käytössä olevista matkapuhelimista on mp3-soitinominaisuus³.

Suojatun aineiston tallentaminen

Matkapuhelin, toisin kuin mp3-soitin, on monikäyttölaite, jonka kaikki käyttäjät eivät käytä puhelimen kaikkia ominaisuuksia yhtä aktiivisesti. Taloustutkimuksen kyselyssä 58 prosenttiin musiikkiominaisuuksilla varustetuista puhelimista oli joskus tallennettu musiikkia (Kuva 2). Nuorista, 15-29-vuotiaista vastaajista valtaosa (74%) oli tallentanut puhelimeen musiikkia. Yli 50-vuotiaiden vastaajien osalta oli muita yleisempää se, että joku muu oli tallentanut vastaajan puolesta musiikkia puhelimeen, eli tallentamisen oli suorittanut käyttäjän puolesta joku toinen henkilö.

Kuva 2. 58 prosenttiin musiikkiominaisuuksilla varustetuista puhelimista on joskus tallennettu musiikkia. Lähde: Taloustutkimus Oy/Hyvitysmaksuyksikkö 08/2008.

Kyselyä edeltävän kolmen kuukauden aikana oli matkapuhelimeen musiikkia tallentanut 33 prosenttia käyttäjistä (nuorista 51%). Musiikin tallentamisella ei tarkoiteta soittoääniä, jotka rajattiin omaksi kategoriakseen. 38 prosenttia käyttäjistä sanoi kuuntelevansa puhelimeen tallennettua musiikkia vähintään muutaman kerran kuukaudessa, 24 prosenttia päivittäin tai muutaman kerran viikossa.

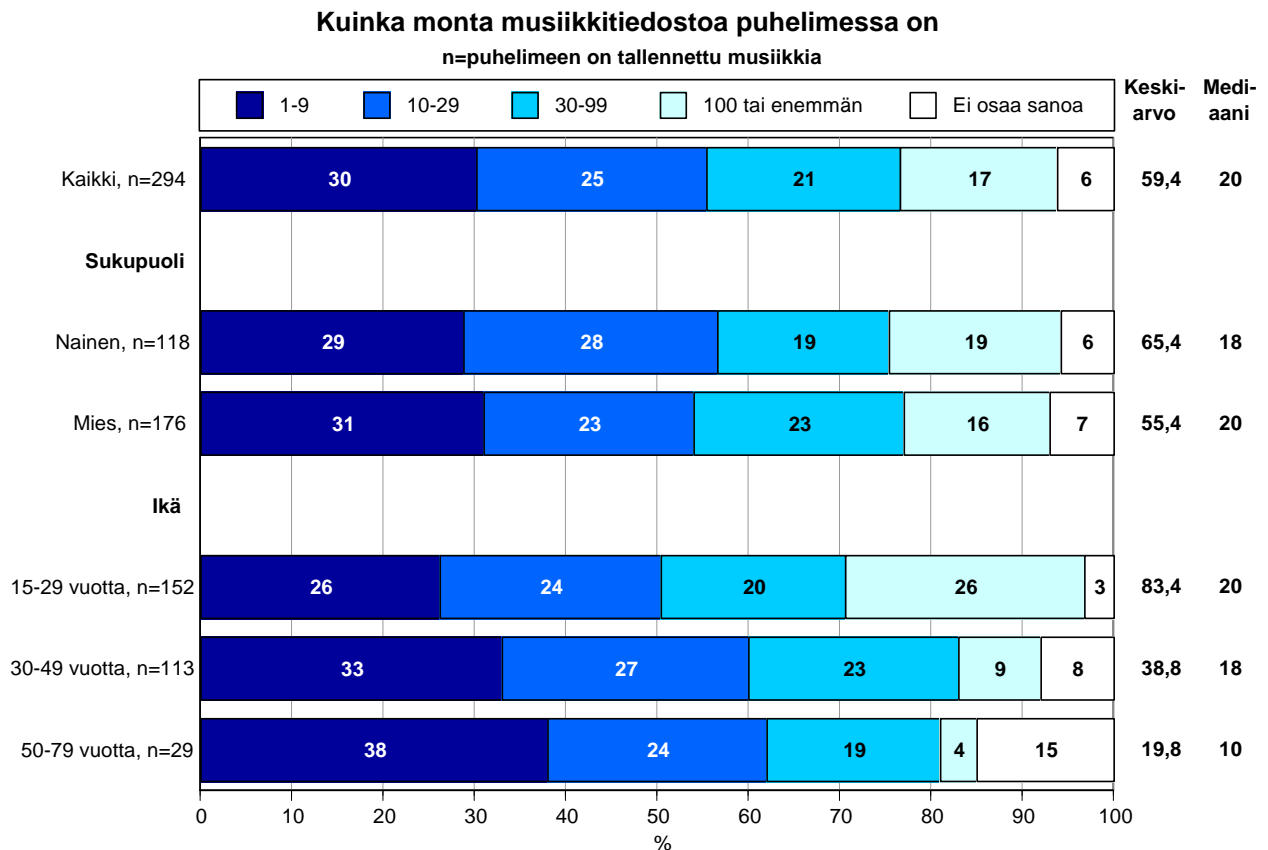
³ -Taloustutkimuksella elokuussa 2008 teetetystä kyselyssä Nokian osuus musiikkiominaisuuksilla varustetuista puhelimista oli 85% (Taloustutkimus Oy/Hyvitysmaksuyksikkö 08/2008); Nokian Suomessa myytävissä puhelimissa valtaosassa on mp3-soitinominaisuus (lähde: www.nokia.fi).

-Ruotsalaisen IT Researchin mukaan yli 77% Ruotsissa vuoden 2008 toisella neljänneksellä myydyistä puhelimista oli varustettu mp3-soittimella (lähde: <http://www.itresearch.se/33741.htm>).

-Nokian ja TKK:n tekemän tutkimuksen mukaan Suomessa käytössä olevien matkapuhelimen vaihtosykli on noin 2,7 vuotta (lähde: Antero Kivi: "Mobile Data Service Usage Measurements - Results 2005-2007"

http://www.netlab.tkk.fi/%7Ejakivi/publications/Kivi_Mobile_Data_Service_Usage_2005_2007.pdf)

Yhteenvetona musiikkipuhelinten voidaan todeta, että 15-79-vuotiaista suomalaisista 1,6 miljoonaa omistaa tällaisen puhelimen, 900 000 - 1 000 000 on kokeillut puhelimen tallennusominaisuutta ja aktiivisesti musiikkia puhelimeen tallentavia henkilöitä on n. 550 000 - 600 000⁴. Nuoret ovat aktiivisimpia tallentajia. Kuitenkin tallennusominaisuutta käyttäneillä 50-79-vuotiailla vastaajilla oli heilläkin puhelimessaan keskimäärin 19,8 musiikkitiedostoa (mediaani 10). Musiikkiominaisuuksilla varustetun puhelimen käyttäjät kuuntelevat useammin puhelimeen tallennettua musiikkia (24% kuuntelee viikoittain) kuin puhelimen radiota (FM) (11% kuuntelee viikoittain)⁵. Omatekoisen musiikin määrä matkapuhelimeissa on erittäin pieni⁶.

Telebus vkot 34-35
2335 AK/np/mpe

Teosto
Matkapuhelimen musiikkikäyttö

Kuva 3. Matkapuhelimeen musiikkia tallentaneilla on puhelimessa keskimäärin 59,4 musiikkitiedostoa (mediaani 20). (lähde: Taloustutkimus/Hyvitysmaksuysikkö 08/2008)

⁴ Kyselyssä selvitettiin myös tallennuskertojen useutta. Jos vastausvaihtoehdoille "päivittäin", "muutaman kerran viikossa", "muutaman kerran kuukaudessa", "muutaman kerran vuodessa" ja "harvemmin" annetaan vuositasoinen latauskertojen arvioimiseksi lukuarvot päivittäin=200 tallennuskertaa vuodessa, muutaman kerran/vko=60, muutaman kerran/kk=15, muutaman kerran/vuosi=2 ja harvemmin=0,5; voidaan arvioida, että matkapuhelimiin tallennetaan musiikkia n. 11,8 miljoonaa kertaa vuosittain. Tyypillisellä tallennuskerralla puhelimeen siirrettiin (mediaani) 5 kappaletta (keskiarvo 23,7 kappaletta/tallennuskerta).

⁵ Sama havainto on tehty älypuhelimien nuorten edelläkävijäkäyttäjien osalta MoMi-tutkimusprojektin (Nokia, Elisa, DNA Finland, AinaCom, YLE, LVM, Tekes, TKK Netlab) käyttäjäpaneelitutkimuksessa: paneelivastaajista (n=203) 67% sanoi käyttävänsä puhelinta tallennettua musiikin kuunteluun ja 49% radion kuunteluun.

⁶ 513 vastaajasta 21:lla oli puhelimessa omatekoista musiikkia, keskimäärin 3,8 kappaletta.

Tallennetun aineiston lähteet

Kun matkapuhelimeen tallennetaan musiikkia, ovat kopioidun musiikin lähteet ja lähteiden suhde samat kuin mp3-soittimiin musiikkia kopioitaessa. Toukokuun puhelinkyselyssä sekä matkapuhelimien että mp3-soittimien osalta alkuperäiset CD-levyt olivat eniten mainintoja saanut lähde. Omatekoista musiikkia matkapuhelimiin ja mp3-soittimiin kopioidaan vähän, ja sekä verkkokauppojen että vertaisverkkolatausten osuus maininnoista jäi 10 prosenttiin.

Musiikin lähteet (% maininnoista)	Matkapuhelin	Mp3
CD-levyt	43 %	47 %
Verkkokauppa	10 %	9 %
Vertaisverkko (P2P)	10 %	10 %
CD-R/DVDR, kaverilta saadut tiedostot	24 %	22 %
Internet/muu	7 %	10 %
Omatekoinen	5 %	3 %
Yhteensä	100 %	100 %

Taulukko 1. Matkapuhelimiin (n=181) ja mp3-soittimiin (n=211) musiikkia kopioidaan samoista lähteistä. Lähde internet/muu sisältää muualta kuin verkkokaupoista tai vertaisverkoista ladatut musiikkitiedostot. (puhelimessa haastatteluhetkellä olleen musiikkisisällön lähteet, prosentteja maininnoista, Otantatutkimus/Hyvitysmaksuyksikkö 05/2008)

Verkkokaupat ja vertaisverkot saavat keskenään saman verran mainintoja, riippumatta siitä kysytäänkö vastaajilta puhelimesta haastatteluhetkellä olleen musiikkisisällön lähteitä (Hyvitysmaksuyksikkö/Otantatutkimus 05/2008) vai puhelimeen viimeksi tallennetun musiikkisisällön lähteitä (Taloustutkimus/Hyvitysmaksuyksikkö 08/2008). Viimeksi puhelimeen tallennetun musiikin lähteistä kysyttäessä verkkokaupat mainitsi lähteenä 13% vastaajista ja vertaisverkot (p2p) 12% vastaajista.

Yhteenvedona voidaan todeta, että matkapuhelimiin musiikkia tallentavia on merkittävä määrä sekä absoluuttisesti (900 000 - 1000 000 15-79-vuotiaista suomalaista) että tarkasteltaessa tallentajien osuutta musiikkiominaisuuksilla varustettujen puhelimien käyttäjistä (58 prosenttiin musiikkiominaisuuksilla varustetuista puhelimesta on tallennettu musiikkia; 33% käyttäjistä tallentaa säännöllisesti). Matkapuhelimiin musiikkia tallentaneilla on puhelimesta keskimäärin 59,4 musiikkitiedostoa (mediaani 20), ja tyypillisesti puhelimeen siirretään 5 musiikkitiedostoa kerrallaan (keskiarvo 23,7). Keskeinen kopioidun musiikin lähde on alkuperäiset CD-levyt, eli omat tai lähipiirin CD-levyt. Videosisällön määrä puhelimesta on musiikkia pienempi ja suuri osa videoaineistosta on puhelimen omalla kameralla kuvattua sisältöä. Matkapuhelimilla kuunnellaan huomattavasti enemmän puhelimeen tallennettua musiikkia kuin radiota.

ULKOINEN KOVALEVY

Käyttäjämäärä

Taloustutkimuksella lokakuussa 2008 teetetyn kyselyn mukaan (n=2025) 23 prosentilla 15-79-vuotiasta suomalaisista on käytössään tietokoneeseen liitettävä ulkoinen kiintolevy eli ulkoinen kovalevy. Tämä tarkoittaa kohderyhmässä noin 950 000 ulkoisen kovalevyn käyttäjää.

Suojatun aineiston tallentaminen

Tyypilliset ulkoisen kovalevyn koot vastaajilla olivat 250Gt ja 500Gt. Käyttäjistä 46 prosentilla oli ulkoisella kovalevyllä tallennettuna musiikkitiedostoja ja 39 prosentilla oli tallennettuna suojattua videosisältöä.

Ulkoisten kovalevyjen tallennuskapasiteetti on suuri; huomionarvoista on, että 12 prosentilla käyttäjistä oli yli 1000 musiikkitiedostoa tallennettuna ulkoisella kovalevyllä. Osalla vastaajista (4% ulkoisen kovalevyn käyttäjästä) oli tallennettuna yli 5000 musiikkitiedostoa. Kuten musiikkiominaisuuksilla varustettujen matkapuhelimien kohdalla, myös ulkoisten kovalevyjen kohdalla on nähtävissä, että nuoret ovat kaikkein aktiivisimpia musiikki- ja videosisältöjen tallentajia.

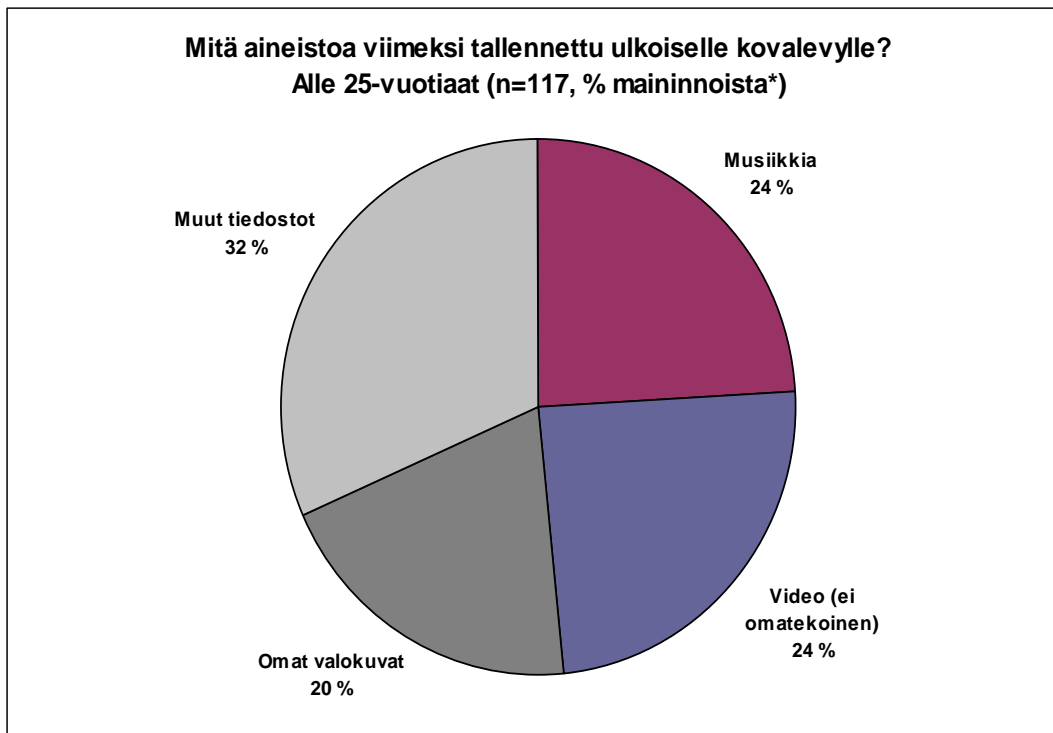
Tallennetun aineiston lähteet

Kysyttäessä, minkälaisia tiedostoja ulkoiselle kovalevylle oli viimeksi tallennettu (vastaaja sai valita useita vaihtoehtoja), 16% vastaajista mainitsi musiikin ja 9% mainitsi elokuvat/tv-sisällön. 15-24-vuotiaista nuorista (n=80) 31% oli viimeksi tallentanut musiikkia, ja 20% oli viimeksi tallentanut elokuvia tai tv-sisältöä. Kaikista vastaajista valokuvia oli viimeksi tallentanut 50% vastaajista.

Useimmin mainittu musiikin lähde niillä vastaajilla, jotka viimeksi olivat tallentaneet ulkoiselle kovalevylle musiikkia, oli alkuperäiset CD-levyt: lähteen mainitsi 58% vastaajista. CD-levyt olivat kaikenikäisillä vastaajilla eniten mainintoja saanut kopioidun musiikin lähde.

Elokuussa 2008 tavoitettiin Digiumin ja Zaperan webpaneelin kautta 708 ulkoisten kovalevyjen käyttäjää. Vastaajat olivat pääosin 25-49-vuotiaita (81 prosenttia vastaajista). Tyypilliset ulkoisen kovalevyn koot vastaajilla olivat 500Gt, 250Gt ja 160Gt. Kysyttäessä, mitä vastaajat olivat viimeksi tallentaneet ulkoiselle kovalevylle, musiikki (16% maininnoista) ja suojattu videosisältö (14% maininnoista) olivat valokuvien jälkeen (33% maininnoista) eniten mainintoja saaneet aineistolajit (Digium/Zapera/Hyvitysmaksuyksikkö 08/2008).

Viimeksi tallennetusta videomateriaalista (n=298) televisiosta tietokoneen, tallentavan digiboksin tai videonauhurin avulla tallennettu aineisto sai 15 prosenttia kaikista maininnoista (21 prosenttia vastaajista oli viimeksi tallentanut ulkoiselle kovalevylle televisiosta tallennettua materiaalia). Jos viimeksi oli tallennettu musiikkia, omilta CD-levyiltä oli tallentanut musiikkia 56 prosenttia vastaajista. (Digium/Zapera/Hyvitysmaksuyksikkö 08/2008)

Kuva 4. Alle 25-vuotiaista vastaajista suurempi osa tallentaa musiikki- ja videosisältöä ulkoiselle kovalevylle kuin muista vastaajista⁷. Yli 45-vuotiaista vastaajista (n=134) musiikkia oli viimeksi tallentanut 14% ja videosisältöä (ei omatekoista) 11%. (Digium/Zapera/Hyvitysmaksuysikkö 08/2008)

Kysyttäessä, mihin tarkoitukseen ulkoinen kovalevy (jolle vastaaja oli viimeksi tallentanut tiedostoja) oli hankittu, kolmasosa vastaajista (33%, n=673) valitsi vaihtoehdon "tallennan ulkoiselle kovalevylle musiikkia ja videotiedostoja". Tallentavan digiboksin kovalevyltä ulkoiselle kovalevylle tallentaa 6 prosenttia vastaajista, ja yhtä suuri osa (6% vastaajista, n=673) käyttää ulkoista kovalevyä mediapalvelimena (yhdistettynä stereoihin, televisioon tai kotiteatterijärjestelmään). (Digium/Zapera/Hyvitysmaksuysikkö 08/2008)

Webkyselyn vastaajilla oli kaikkiaan käytössään huomattavan paljon tallennuskapasiteettia: 56 prosentilla vastaajista oli kaikilla käyttämillään ulkoisilla kovalevyillä ja tietokoneiden kovalevyillä yhteensä yli 500 Gt tallennustilaa - 26 prosentilla yli gigatavu, ja 8 prosentilla yli kaksi gigatavua. Tämä heijastui myös käyttäjillä näillä levyillä olevaan suojatun aineiston määrään: 22 prosentilla vastaajista (n=136) oli kaikkiaan tallennettuna yli 3000 musiikkitiedostoa, pienellä osalla yli 10 000 musiikkitiedostoa. Kuudella prosentilla vastaajista oli tallennettuna yli 100 elokuvaa ja yhdeksällä prosentilla yli 100 tv-ohjelmaa tai tv-sarjan jaksoa. (Digium/Zapera/Hyvitysmaksuysikkö 08/2008)

Sillä ulkoisella kovalevyllä, jolle vastaaja oli viimeksi tallentanut tiedostoja, videoaineistoa tallentaneilla oli tallennettuna keskimäärin 9 elokuvaa (mediaani) ja 12 tv-ohjelmaa tai tv-sarjan jaksoa (mediaani). Kolmasosalla kaikista vastaajista (34%) oli tallennettuna yli 500 musiikkitiedostoa.

Vastaajien oman arvion perusteella suojattu musiikki- ja videoaineisto vievät keskimäärin 35% sen ulkoisen kovalevyn kapasiteetista, jolle vastaaja oli viimeksi tallentanut tiedostoja (Digium/Zapera/Hyvitysmaksuysikkö 08/2008). Tämä vertautuu Taloustutkimuksen puhelinkyselyn tulokseen, jossa käyttäjät arvioivat musiikki- ja videosisällön osuuden ulkoisen kovalevyn sisällöstä olevan keskimäärin 26% (Taloustutkimus/Hyvitysmaksuysikkö 10/2008)

⁷ Eri lähteiden saamat maininnat on painotettu vastaajan tallentamien aineistotyyppien lukumäärän mukaan. Esimerkki: jos vastaaja on viimeksi tallentanut musiikkia, tietokonepelejä ja valokuvia, on vastauksia painotettu luvulla 0,33.

Yhteenvetona ulkoisten kovalevyjen osalta: ulkoisten kovalevyjen tallennuskapasiteetti on suuri (tyypillisimmät vastaajilla käytössä olevat ulkoiset kovalevyt olivat kooltaan 250Gt ja 500Gt) ja niille tallennetaan isoja määriä suojattua aineistoa. Lähes joka toisella ulkoisen kovalevyn käyttäjällä on ulkoisella kovalevyllä tallennettuna musiikkitiedostoja, ja useammalla kuin joka kymmenennellä käyttäjällä on tallennettuna yli 1000 musiikkitiedostoa. Omatekoisen musiikin osuus ulkoisille kovalevyille tallennetusta musiikista on erittäin pieni. Ulkoisille kovalevyille tallennetaan myös merkittäviä määriä elokuvia ja tv-sisältöä. Valokuvien jälkeen musiikki- ja videoaineisto vievät käyttäjien ulkoisilla kovalevyillä seuraavaksi eniten muistitilaa.

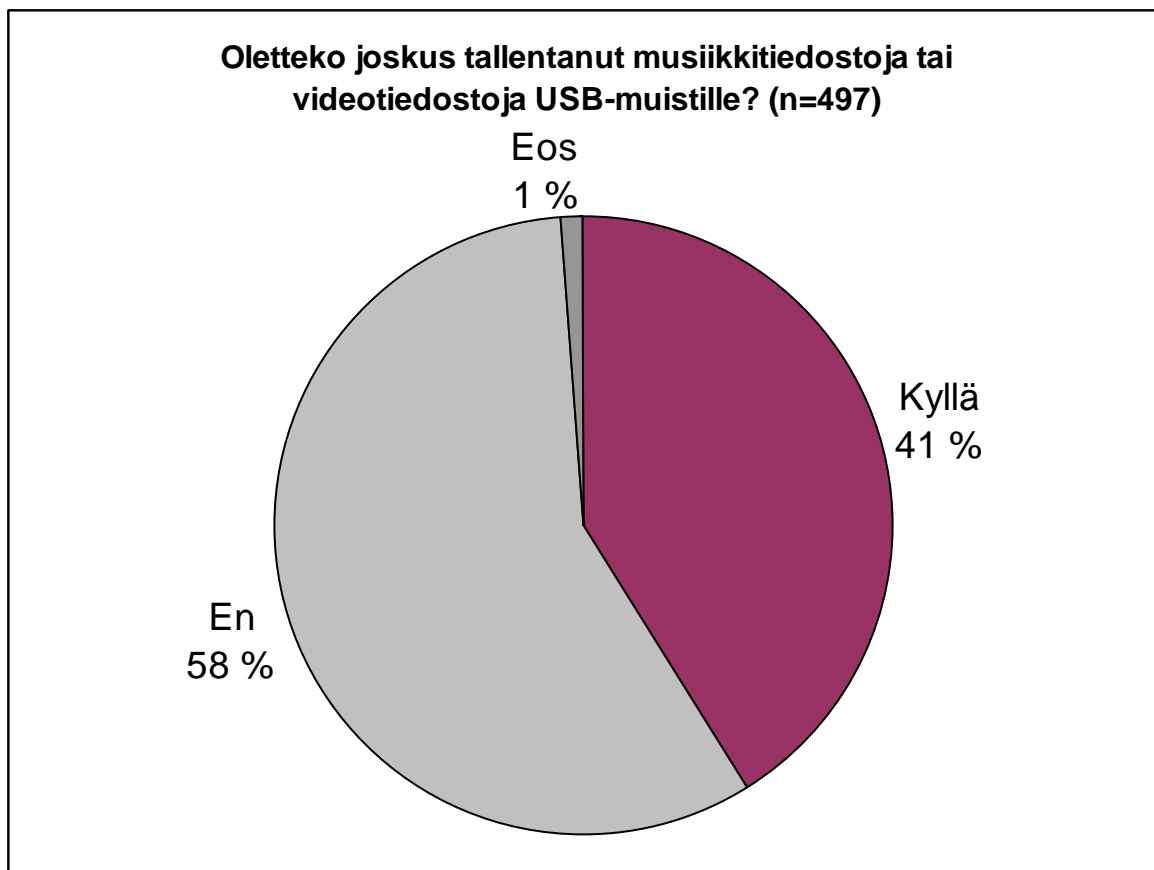
USB-MUISTIT

Käyttäjämäärä

Taloustutkimuksella lokakuussa 2008 teetetyt kyselyn mukaan 15-79-vuotiaista suomalaisista joka toisella (50%) on käytössään yksi tai useampi USB-muisti. Käyttäjistä 60 prosentilla on käytössään useampi kuin yksi USB-muisti, keskimäärin käyttäjillä on 2,6 USB-muistitikkoa.

Suojatun aineiston tallentaminen

Kyselyn mukaan USB-muisteja käytetään usein musiikki- ja videosisällön tallentamiseen. 41% USB-muistien käyttäjistä (=noin 850 000 15-79-vuotiaista suomalaista) on joskus tallentanut musiikkia tai videotiedostoja USB-muistille, ja 43% käyttäjistä tallentaa musiikki- tai videotiedostoja USB-muistille vähintään muutaman kerran kuukaudessa.

Kuva 5. 41% käyttäjistä on tallentanut USB-muistille musiikki- tai videotiedostoja (lähde: Hyvitysmaksuyksikkö/Taloustutkimus 10/08).

Musiikkitiedostoja USB-muistille tallennettaessa tyypillinen tallennuskerta (mediaani) oli 15 musiikkitiedostoa (keskiarvo 66,4 musiikkitiedostoa).

Muiden vuoden 2008 kyselyiden perusteella tiedetään, että 21% puhelimeen musiikkia tai videosisältöä tallentaneista on tallentanut sisältöä puhelimeen USB-muistilta, ja 25% musiikkia mp3-soittimeen tallentaneista on tallentanut musiikkia soittimeen USB-muistilta (lähde: Otantatutkimus Oy/Hyvitysmaksuyksikkö 05/2008). Vastaavasti webpaneelin kautta tavoitettavista ulkoisten kovalevyjen käyttäjistä 18% sanoi tallentaneensa viimeksi tallennetun aineiston ulkoiselle kovalevylle USB-muistilta (Digium/Zapera/Hyvitysmaksuyksikkö 08/2008).

USB-muisteja käytetään aktiivisesti musiikin ja muun suojatun materiaalin tallentamiseen. Matkapuhelimien ja mp3-soittimien osalta on tiedetään myös, että nuoret kopioivat musiikkia ja muuta sisältöä USB-muisteille muita useammin: 15-24-vuotiaista vastaajista (n=54) 39% oli siirtänyt puhelimeen musiikki- tai videosisältöä USB-muistilta.

II TAUSTAA

YKSITYINEN KOPIOINTI SUOMESSA

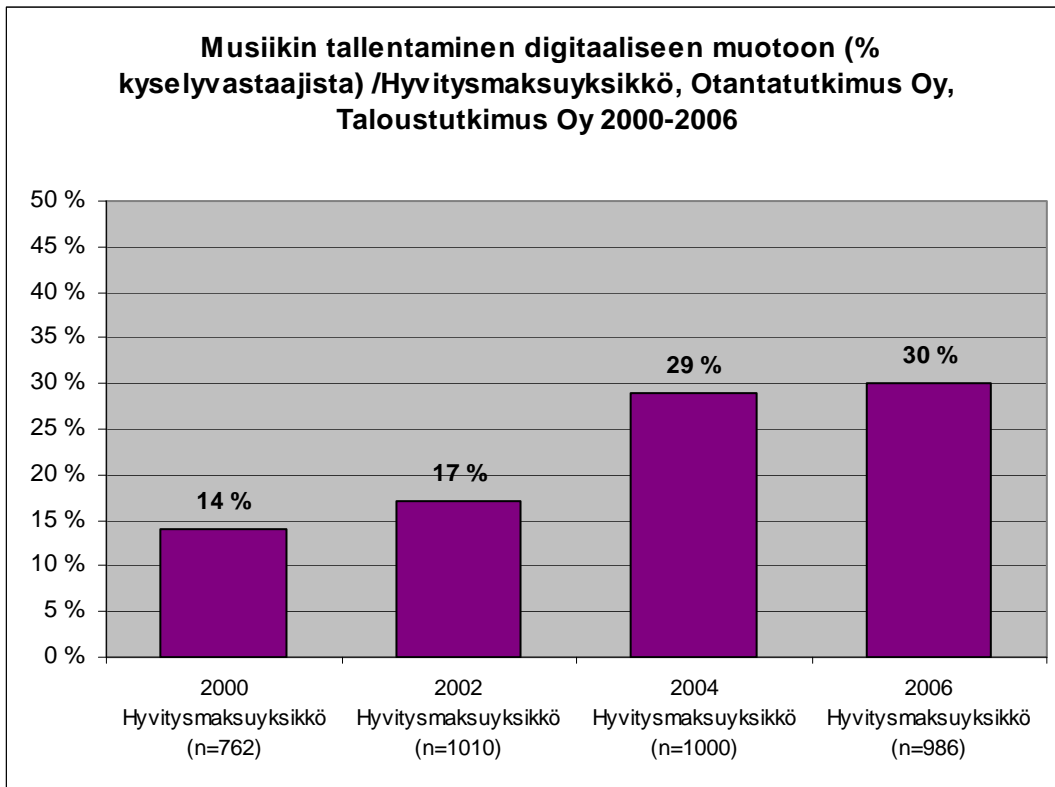
Tällä hetkellä hyvitysmaksun piirissä ovat seuraavat tallennusalustat ja laitteet (Taulukko 1):

Tallennusalusta/laitte	Hyvitysmaksun piiriin
C-kasetti, VHS-nauha	1984
CD-R/RW, Minidisc	1998
Mp3-soittimet	2000
DVD-R/RW	2002
Tallentavat kiinteämuistiset digiboksit ja videotallentimet, kiinteämuistiset av-tallentimet	2005
Blu-Ray ja HD-DVD-levyt	2008

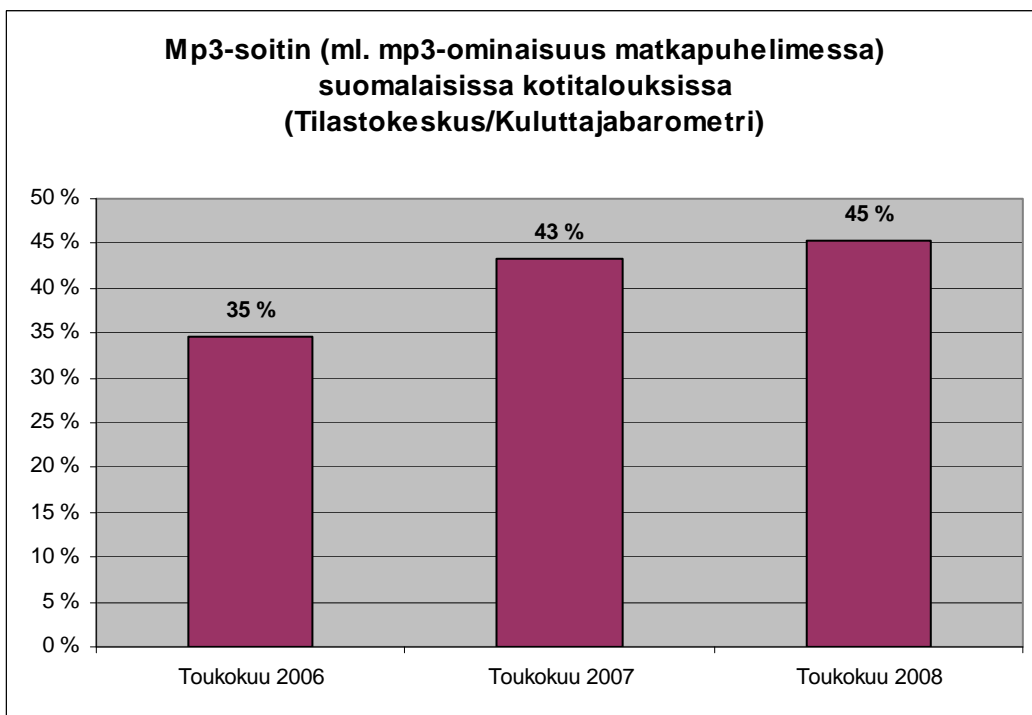
Taulukko 2. Tallennusalustat ja laitteet hyvitysmaksun piirissä 1984-2008.

Analogisen tallentamisen aikana laitteet jakoutuivat selkeästi audio- tai videolaitteiksi ja laitteet, joille yksityisesti tallennettiin, olivat kattavasti hyvitysmaksun piirissä. 2000-luvulla tilanne on näiltä osin muuttunut nopeasti.

Digitaalinen tallentaminen on lisääntynyt koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi musiikin yksityistä kopiointia tarkasteltaessa huomataan, että sekä tallentajien osuus (kuva 6) että tallennuslaitteiden määrä kotitalouksissa (kuva 7) on kasvanut tasaisesti.

Kuva 6. Vuonna 2006 joka kolmas suomalainen sanoi tallentaneensa musiikkia digitaaliseen muotoon (tietokoneelle, kannettavalle laitteelle tai digitaaliselle tallennusalustalle).

Kuva 7. Musiikkiominaisuuksilla varustettujen matkapuhelimien myynnin kasvu on lisännyt kannettavien digitaalisten soittimien määrää kotitalouksissa. (lähde: Tilastokeskuksen Kuluttajabarometri)

Myös videoaineistojen kopiointi kotitalouksissa on lisääntynyt. Vuosina 2007-2008 toteutetun digitelevisioon siirtymisen jälkeen 35,3 prosentilla Suomen kotitalouksista on tallentava digisovitin (elokuussa 2007 21,8%). 2000-luvun aikana televisio-ohjelmien kotinauhoitusten määrä kotitaloutta kohden on jatkuvasti noussut (Taulukko 3). Kotinauhoittaminen on noussut neljänä perättäisenä vuonna noin 10% /vuosi, yhteensä 40% vuodesta 2003. Kotitaloudet nauhoittavat nyt merkittävästi enemmän suojattuja teoksia kuin vuonna 2003.

Vuosi	Talouksia	Nauhoituksia	Nauhoituksia/Talous/Vko
2003	909	4123	4,5
2004	618	3064	5,0
2005	314	1766	5,6
2006	649	3900	6,0
2007	654	4269	6,5

Taulukko 3. Kotinauhoitusten määrä kotitaloutta kohden on kasvanut 2000-luvulla. Lähde: Kopiosto, Kotinauhoitustutkimus 2007.

Samaan aikaan kun ilman televisiota olevien kotitalouksien määrä on kasvanut⁸, on television katsominen ja televisiosisällön tallentaminen tietokoneelle ja tietokoneen lisämuisteille lisääntynyt. Tietokoneeseen liitettävä TV-viritinkortti on käytössä jo 15 prosentilla 15-79-vuotiaista suomalaisista (Otantatutkimus Oy/Hyvitysmaksuysikkö 05/2008). Televisiota katsotaan yhä useammin tietokoneen kautta, ja ohjelmien tallentaminen tietokoneelle ja tietokoneeseen liitettävälle lisämuisteille (kuten ulkoisille kovalevyille) on helppoa. Ulkoisen kovalevyn käyttäjistä 39 prosentilla on ulkoisella kovalevyllä tallennettuna elokuvia tai tv-ohjelmia (n=445, lähde: Taloustutkimus/Hyvitysmaksuysikkö 10/2008).

Tutkimusten mukaan suojattujen teosten, esimerkiksi musiikin, televisio-ohjelmien ja elokuvien, kopioiminen jatkuvasti kasvaa. Samanaikaisesti hyvitysmaksun piirissä tällä hetkellä olevien laitteiden myynti on selvästi laskussa (Taulukko 4). Kopiointi siirtyy siis laitteille ja tallennuslaitteille, jotka eivät tällä hetkellä ole hyvitysmaksun piirissä.

Hyvitysmaksullinen myynti vuosineljänneksittäin 2008 ja 2007

	1Q-3Q 2008 (kpl)	1Q-3Q 2007 (kpl)	Muutos 2007-2008 (%)
CDR	5 892 000	7 420 000	-20,60 %
DVD	3 066 000	3 359 000	-8,70 %
Blu-Ray (HD-DVD)	3 700		
Audiotallennin	241 000	248 000	-2,80 %
Videotallennin	192 000	294 000	-34,70 %
Tallentava TV	6 900	1 600	331,30 %

Taulukko 4. Hyvitysmaksuysikkön tilastoverailu, kappalemääräinen hyvitysmaksullinen myynti, kolme ensimmäistä vuosineljänneistä 2007/2008.

⁸ Tilastokeskuksen mukaan televisiottomia kotitalouksia oli elokuussa 2008 Suomessa n. 10% kaikista kotitalouksista, kun vuotta aiemmin ilman televisiota oli 6% kotitalouksista. Televisiottomia kotitalouksia on siis noin 100 000 enemmän kuin vuosi sitten (Lähde: Tilastokeskuksen tiedote 3.9.2008: "Lähes kaikki kotitaloudet digiajassa elokuussa", http://www.tilastokeskus.fi/ajk/tiedotteet/v2008/tiedote_022_2008-09-03.html).